't Vagevenster 22

Heemkundevereniging

BERCHS-HEEM

Bestuur Heemkundevereniging Berchs-Heem:

Jan van der Burgt
voorzitter
Zicht 7 5351 RG Berghem
tel. 0412-401183

Gerrit Bergers
secretariaat
Hermenegildahof 7 5351 CZ Berghem
tel. 0412-402587

Lambert van Hintum
penningmeester
Clausstraat 5 5351 CJ Berghem
tel. 0412-402515

Riny Gremmen
Zevenbergseweg 31 5351 PG Berghem
tel. 0412-402141

Jan Bon
Heiligenbos 40 5351 SP Berghem
tel. 0412-401131

Ans den Brok
St. Willibrordusstraat 15 5351 ED Berghem
tel. 0412-401214

Dora van Ravensteijn-Schraven
Broekstraat 10 5351 NC Berghem
Tel. 0412-401127

Redactie 't Vagevenster:

Jan van den Heuvel
Lambert van Hintum
Gerard Hoeks

Vormgeving: Ria Boeijen

Inleveren kopij:
Heemkamer Oud-gemeentehuis
Burg. van Erpstraat 2

Aanleveren kopij:
Indien mogelijk op diskette, tekst in Word. Aangeleverd materiaal wordt geretourneerd.

Leden van de Heemkundevereniging krijgen 't Vagevenster gratis thuisbezorgt.

Losse nummers: € 3,75
exclusief verzendkosten

Rekeningnummer Rabobank:
1065 16 817
t.n.v. Heemkundevereniging Berchs-Heem

K.v.K. nr.:
V 219728

't Vagevenster nummer 22
oktober 2004

INHOUD:

Inleiding	blz. 3
De oprichting	blz. 6
Het pionierswerk	blz. 8
De verdere groei	blz. 11
De bloei	blz. 11
De doelstelling	blz. 14
De werkers van het veld	blz. 15
De verpleegkundigen	blz. 19
De kraamzorgverpleging	blz. 22
De oorlogsjaren 1940-'45	blz. 23
De fusie	blz. 27
Op naar een nieuwe tijd	blz. 28
Huisvesting en beheer	blz. 29

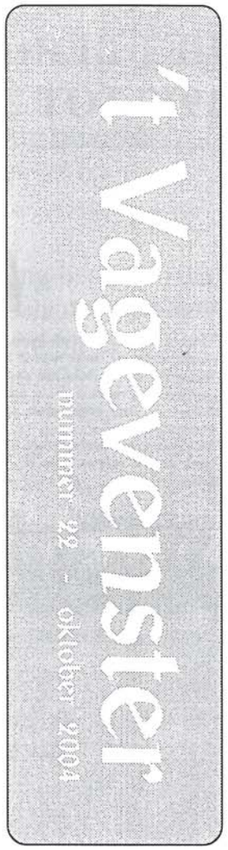

VAN DE REDACTIE

Voor u ligt een nieuw nummer van het Vagevenster, Berghems zicht op een gezamenlijk verleden. Plaatselijke geschiedenis door dorpsgenoten aan de vergetelheid ontrukt.
Deze uitgave is in zijn geheel gewijd aan een kenmerkend onderdeel van de ziekenzorg uit de vorige eeuw; het Wit-Gele Kruis.
Marietje Neeteson van Zummeren en Cor van den Heuvel beschrijven de oprichting, de groei en het uiteindelijk opgaan van het 'kruiswerk' in andere ontwikkelingen op het gebied van de gezondheidszorg. Deze geschiedenis beslaat bijna een volle eeuw, maar zal voor veel lezers beslist geen verhaal uit een ver verleden zijn. Een concrete herinnering bevindt zich in de vorm van het Wit-Gele Kruisgebouw nog steeds in ons midden. Velen van ons zullen bijvoorbeeld nog vers in het geheugen hebben, welke praktijk er huisde achter het raam links van de voordeur.
De auteurs laten zien hoe landelijke ontwikkelingen hun beslag vonden in ons dorp Berghem. Hoe onder bezielende leiding van een plaatselijke kapelaan aandacht ontstond voor de slechte gezondheidstoestand, gebrekkige persoonlijke hygiëne, grote zuigelingensterfte en andere misstanden in onze gemeenschap. Na een eerder artikel over de coöperatieve zuivelfabriek weten de schrijvers opnieuw te voorkomen dat een aspect van onze gezamenlijke historie verloren gaat.

HET BERGHEMSE WIT-GELE KRUIS VAN 1917 TOT 2000

Wat dacht U?

Vindt u dat voor u en uw gezin een lidmaatschap toch eigenlijk onontbeerlijk is? Gelijk hebt u! En niets weerhoudt u er van om te zorgen, dat de hulp van de kruisvereniging ook voor u beschikbaar is, wanneer u die ooit nodig mocht hebben.
Achter op deze folder staat waarschijnlijk het adres van uw plaatselijke kruisvereniging. Mocht dit niet zo zijn, dan vindt u het adres in het telefoonboek. Of anders vraagt u het uw buren, want die zijn vast en zeker lid! U bent van harte welkom in de kring...

WELKOM

WORDT LID

Een wervingsbrochure uit de jaren zestig

Wit-Gele Kruisgebouw 1959

INLEIDING

Als je als pelgrim op de eerste zondag van mei of september op bedevaart gaat naar 'Sinte Knilles' in het dorp Zeeland, kun je al wandelend op het kerkhof achter de kerk het graf ontdekken van pastoor Kitslaar, voorheen kapelaan in Berghem.
Deze in 's-Hertogenbosch geboren priester werd na zijn wijding benoemd als kapelaan te Berghem. Hij bleef dit van 1905 tot 1925. De kapelaan stond op de bres voor vooral de arbeidende klasse. Na deze periode werd hij benoemd tot pastoor te Zeeland en is daar helaas omgekomen toen hij in 1935 aangereden werd door een motor.
Hij was een sociaal bewogen man en stond onder andere aan de wieg van Het Wit-Gele Kruis, officieel genoemd 'De Diocesane Federatie van de R.K.Verenigingen voor Volksgezondheid en Ziekenverpleging in het bisdom 's-Hertogenbosch'.

Kapelaan Kitslaar

Voorheen bestond er al een Onderlinge Bijstand-vereniging.
Vanuit deze vereniging ontstond echter het verlangen naar veel betere zorg en een goede opleiding voor ziekenverpleging.
Er was al een enquête van 100 vragen opgesteld en verzonden naar alle pastoors over de stand van zaken betreffende de ziekenverpleging in de provincie Noord-Brabant.
De conclusie uit dit onderzoek was bedroevend. Met de verzorging van zieken thuis was het slecht gesteld.

Brabant liep op het gebied van gezondheid en hygiëne achter bij de rest van het land.
De gezondheidstoestand werd negatief beïnvloed door slechte persoonlijke hygiëne, onvoldoende en eenzijdige voeding en alcoholisme.

Er moest meer kennis komen over het ontstaan en de bestrijding van ziekten, er moesten meer medische voorzieningen komen en de bevolking moest gaan meewerken door een ander gedragspatroon te gaan volgen.
In 23 parochies was al een 'Vereniging tot bevordering der Ziekenverpleging' ontstaan. Deze werden verzorgd door religieuzen en gedeeltelijk door leken.
Het is bijna ongelofelijk dat de hier volgende beschrijving ook geldt voor ons dorp Berghem en over een tijd gaat, die nog geen eeuw achter ons ligt.

In de grote steden leefden de minder gegoeden in te kleine huizen, kelderwoningen of krotten.
Op de dorpen, zoals in Berghem, was meer ruimte om het huis maar de gezinnen waren klein gehuisvest.
Er werd geslapen in "bedsteden".
Er kon niet worden gelucht.
Een badgelegenheid bestond niet.
Het water kwam uit putten die vervuild waren, of zelfs uit regentonnen.
Persoonlijke hygiëne stond niet in de belangstelling.
Het lichaam verzorgen was geen culturele uiting.
Er hing veel stank om de huizen, waar zelfs mestvaalten tegenaan lagen.
Ook de fabrieken stonken.....

Hierdoor was er een grote zuigelingensterfte en heerste er een slechte gezondheidstoestand.
Ook waren er veel gevallen van tuberculose in het Brabantse land.
De geestelijken en doktoren streefden er naar, meer invloed te krijgen op de bevolking. En in dit streven vonden zij elkaar.

De tijd was rijp om gezondheidsverenigingen van de grond te krijgen.....

Aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden.

Geven eerbiedig te kennen:
1.Hendrikus Adrianus Hubertus Byvoet,notaris wonende te Berghem,B.84;en
2.Johannes Hendrikus Smits,zonder beroep wonende te Berghem A.124;
ter zake domicilie kiezende ten kantore van de sub 1 genoemde;
die sub 1 en 2 ten deze handelende respectievelyk als voorzitter en secretaris van de te Berghem gevestigde Vereniging,genaamd "Het Wit-Gele Kruis te Berghem": dat door de leden dezer Vereniging is besloten hare erkenning aan te vragen teneinde als rechtspersoon te kunnen optreden;
Reden waarom adressanten-,onder overlegging van de statuten dier Vereniging en een extract uit de notulen der betreffende ledenvergadering-,zich wenden tot Uwe Majesteit met het eerbiedig verzoek deze statuten wel te willen goedkeuren en daardoor de Vereniging te erkennen.
't-Welk doende,enz.,
Berghem,13 Februari 1948.

Jh. H.A.H. Byvoet Voorz.
Jos. J.H. Smits Secr.

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS,
KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES
VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

WIJ JULIANA, Prinses der Nederlanden
Regentes van het Koninkrijk,

Beschikkende op de verzoekschriften ter bekoming van erkenning van de daarin genoemde, voor minder dan dertig jaren aangegane, vereenigingen door goedkeuring van hare daarbij overgelegde statuten;
Gelet op de voorschriften der wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* no. 32) in het algemeen en op art. 6, tweede lid, dier wet in het bijzonder;
Op de voordracht van ~~Onzen~~ de Minister van Justitie van den 20 Mei 1948
1e Afdeeling B, no. 1708 ;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

de overgelegde statuten der navolgende vereenigingen goed te keuren en deze vereenigingen mitsdien te erkennen, te weten:
1e. enz.
10e. de vereniging: „Het Wit-Gele Kruis te Berghem", gevestigd te Berghem;
11e. enz

De ~~Onze~~ Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, enz.

Soestdijk, den 25 Mei 1948.

(get.) ~~WILHELMINA~~ Juliana.

DE MINISTER VAN JUSTITIE,
(GET.) J. H. van Maarseveen

OVEREENKOMSTIG HET OORSPRONKELIJKE,
DE SECRETARIS-GENERAAL BIJ HET MINISTERIE VAN JUSTITIE,
(GET.) J. C. Jenkink

VOOR EENSLUIDEND UITTREKSEL,
De Chef van de Secretarie,
~~DE REFERENDARIS, CHEF VAN HET KABINET,~~

6707 - '46

DE OPRICHTING

We schrijven begin 1900.
Verschillende Berghemnaren zoeken hun werk in het Duitse Ruhrgebied.
Daar lonkt een beter inkomen voor hen dan in het armoedige Brabant.
Kapelaan Kitslaar gaat ook daar zijn parochianen bezoeken en ontdekt dan hoe goed daar de thuisverpleging is voor de zieken.
Mede hierdoor zou hij een initiatiefnemer worden bij de oprichting van het Wit-Gele Kruis in de provincie Noord Brabant.

Vanuit het noorden van het land waren er al pogingen ondernomen om het daar bestaande 'Groene Kruis' ook in Brabant te laten functioneren.
Het Groene Kruis was echter een neutrale vereniging en die sloeg niet aan bij de toen overwegend katholieke bevolking. Men had er geen vertrouwen in.

Aan het begin van de twintigste eeuw waren er allerlei kleuren kruisverenigingen ontstaan zoals het Rode Kruis, het Groene Kruis en het Oranje-Groene Kruis.
Wellicht dat uit het kleurenpalet voor de pauselijke kleuren wit en geel is gekozen om daarmee de verbondenheid met de rooms-katholieke kerk duidelijk te maken. Dat voelde in Brabant vertrouwd aan.

1 oktober 1916 is een belangrijke datum.
De diocesane federatie van de R.K. Verenigingen voor Volksgezondheid en Ziekenverpleging in het bisdom 's-Hertogenbosch wordt opgericht.

Het Wit-Gele Kruis

De statuten en het huishoudelijk reglement werden bisschoppelijk, wat heel belangrijk voor het volk was, en koninklijk goedgekeurd.
Het bestuur werd als volgt samengesteld:
Dr. Decker die een vriend was van kapelaan Kitslaar werd voorzitter. Dokter Wassman uit Oss werd vice-voorzitter en kapelaan Kitslaar uit Berghem secretaris. Acht plaatselijke verenigingen zegden hun medewerking toe. Ook in Berghem moest deze vereniging plaatselijk van de grond kunnen komen.
Mede door het enthousiasme van kapelaan Kitslaar werd op 1 april 1917 het Wit-Gele Kruis in ons dorp opgericht.
De vereniging sloot zich bij bovengenoemde federatie aan.
Vanaf 1 april 1917 zou het Wit-Gele Kruis veel voor Berghem gaan betekenen.

Statuten oprichting Wit-Gele Kruis

Bijvoegsel tot de *Nederlandse Staatscourant* van
Maandag 20 September 1948, no. 181

№ 1122

VERENIGING: Het Wit-Gele Kruis te Berghem, gevestigd te Berghem.

Oprichting.

Art. 1. 1. Te Berghem (provincie Noordbrabant) is opgericht een R.-K. Vereniging voor ziekenverpleging en maatschappelijke gezondheidszorg, genaamd: Het Wit-Gele Kruis te Berghem.
2. Haar werkzaamheden strekken zich uit over de gemeente Berghem, behorende tot de parochie Berghem, met dien verstande, dat in de grenzen van het gebied der vereniging door het bestuur van de Provinciale Noordbrabantse Bond van het Wit-Gele Kruis wijziging kan worden gebracht.
3. De vereniging, oorspronkelijk opgericht 1 April 1917, is, te rekenen vanaf 1 April 1946, opnieuw aangegaan voor de tijd van 29 jaar, derhalve eindigende 31 Maart 1975. Zij is gevestigd te Berghem.
4. Het verenigingsjaar valt samen met het kalenderjaar.

Doel.

Art. 2. 1. De vereniging stelt zich ten doel de maatschappelijke gezondheidszorg in de ruimste zin van het woord, volgens de Katholieke beginselen, te behartigen.
2. Het doel der vereniging omvat:
a. behartiging van de algemene gezondheidsbelangen;
b. verpleging van zieken in huis;
c. de zorg voor moeder en kind:
1°. praenatale zorg;
2°. kraamzorg;
3°. zuigelingenbescherming;
4°. kleuterbescherming;
5°. zorg voor het schoolkind;
d. de bestrijding van tuberculose als volksziekte in haar gehele omvang onder alle lagen der bevolking en zonder onderscheid van godsdienstige of politieke richting;
e. de bestrijding van geslachtsziekten;
f. de zorg voor de geestelijke volksgezondheid;
g. de zorg voor lichamelijk gebrekkigen;
h. organisatie van de E(erste) H(ulp) B(ij) O(ngelukken).

V 1121 6

Algemene bepalingen.

Art. 16. 1. Door de algemene ledenvergadering wordt binnen 6 maanden na het in werking treden van deze statuten een huishoudelijk reglement vastgesteld.
2. In dit huishoudelijk reglement, waarin geen bepalingen, strijdig met deze statuten, mogen voorkomen, wordt alles geregeld, wat voor de goede uitvoering van de statuten nodig wordt geacht.
Art. 17. In gevallen, waarin de statuten of het huishoudelijk reglement niet voorzien, of bij geschillen omtrent de uitleg van de in de statuten voorkomende bepalingen, beslist het bestuur.
Art. 18. 1. Alvorens op deze statuten de Koninklijke goedkeuring wordt aangevraagd, worden zij onderworpen aan de goedkeuring van de bisschop van 's-Hertogenbosch.
2. Ter verkrijging van de bisschoppelijke goedkeuring is nodig de voorafgaande goedkeuring door het bestuur van de Provinciale Bond.
Art. 19. Deze statuten treden in werking op de eerste dag, volgende op die, waarop zij de bisschoppelijke goedkeuring hebben verkregen.

(Volgen de ondertekeningen.)

Goedgekeurd bij Koninklijk besluit dd. 25 Mei 1948 no. 16.

Mij bekend,
De Minister van Justitie,
Namens de Minister,
Het Hoofd der 1ste Afdeling,
Th. v. Sasse v. Ysselt.

HET PIONIERSWERK

Er moest een goed bestuur komen en een goede locatie waar bekwaam personeel zorg kon verlenen aan de Berghemse bevolking.
Het Wit-Gele Kruis was als het ware een doorgeefluik tussen enerzijds medici, die een gezondere levenswijze wilden propageren in Brabant en anderzijds de bevolking die zich die gezondere levenswijze moest eigen maken.
Om deze reden zocht men ook in Berghem bestuursleden die invloed hadden op de bevolking en ook hun vertrouwen hadden.
Zo werd de eerste presidente (voorzitster) van het Berghemse Wit-Gele Kruis Mevrouw Bijvoet-Glabbeek. Zij was de vrouw van de invloedrijke notaris van het dorp de heer H. Bijvoet. Als secretaris werd gekozen het hoofd van de 'Jongensschool St.Aloysius' de heer J. Smits. Deze zou als bestuurslid 33 jaar op de bres staan voor het Wit-Gele Kruis in Berghem, van 1 april 1917 tot 15 maart 1950.
De jonge vurige kapelaan Kitslaar werd geestelijk adviseur.
Hij ijverde in Berghem ook al voor een Bond van Werklieden, een zangkoor, een toneelclub en een bibliotheek. Hij stond dus ook in ons dorp op een belangrijke plaats: tussen de mensen.

Met behulp van religieuzen uit het Berghemse klooster startte het plaatselijke Wit-Gele Kruiswerk te Berghem in een gebouwtje, gelegen tussen de tegenwoordige basisschool 'St. Joseph' en de kleuterschool.

Eerste locatie van het W.G.K. gebouw (Het kleine gebouwtje tussen de Joseph school en de kleuterschool)

Op 1 april 1917 was er in het klooster in Berghem een zuster, afkomstig uit Oostenrijk. Waarschijnlijk was zij meegekomen in de eerste wereldoorlog (1914-1918) met de vele vluchtelingen, die toen naar het neutrale Nederland kwamen. Ze nam de taak van ziekenverzorgster op zich en betekende veel voor de zieken in ons dorp.
Als wijkverpleegster werd ze aangesteld met een salaris van f 100.- per jaar (nog geen € 50). Ze werkte van 1917 tot 1926 in Berghem.
Zuster Johanna Stevens volgde haar daarna op van 28 juni 1926 tot 28 oktober 1929. Zij was geboren te Beemster in 1891.
Na Zr. Johanna deed Zr. Hermenegilda haar intrede in Berghem.
Geboren op 13 april 1897 te Rosmalen als Anna Maria van Helvoort en ingetreden te Schijndel in de Congregatie van 'de Zusters van Liefde' was zij lange tijd werkzaam in ons dorp.
Van 28 oktober 1928 tot 2 februari 1940 en daarna nog van 28 november 1942 tot 6 april 1949. Ze is overleden op 13 februari 1983 te Wijbosch.
'Zuster Verpleegster' zoals men Zr. Hermenegilda noemde, was de toeverlaat van groot en klein. Ze was er voor een splinter of een zweer, maar verzachtte ook het leed van de tuberculosepatiënten door haar aandacht en haar zorg.
Uit erkentelijkheid voor haar belangeloze werk heeft Berghem in 1978 een straat naar haar vernoemd: 'de Zr. Hermenegildahof'.

Bij de opening van het zuster Hermenegildahof

In de eerste periode van het Wit-Gele Kruis hebben deze pioniers, zowel bestuursleden als zusters prachtig werk verricht in Berghem.
Zij bonden de strijd aan met ziekte en armoede in de soms hopeloze situaties die zij aantroffen in de gezinnen. Bij hun werk moesten ze vaak ook nog moeite doen om de benodigde middelen, zoals versterkend voedsel voor de zieken en beddengoed te verkrijgen van gemeente- en armenbestuur. Vaak klopten ze ook aan bij de meer gegoeden.

Een arts was er tot 1943 nog niet in het dorp. Over de lange en eenzame Maasdijk kwam dokter Baptist uit Megen naar Berghem gereden.
Op de fiets. Hij was als dokter zeer geliefd bij de Berghemse bevolking.
De toegang tot deze arts was laagdrempelig. Een doktersbezoek plus de medicijnen werden verrekend met een kwartje. Drankjes maakte hij zelf waar de patiënt bij was.
Met recht staat er een standbeeld van hem in zijn woonplaats Megen. Zo blijft hij in onze dankbare herinnering.
Dokter Wassman en dokter Verbeek uit Oss kwamen ook naar Berghem. Eerst met het rijtuig en later met de auto. Dan wist wel heel de buurt: er is iemand ernstig ziek.
In 1943 arriveerde de eerste Berghemse huisarts, dokter Thomkins.
In een brief van secretaris J. Smits wordt hij genoemd: 'De medische adviseur van het Wit-Gele Kruis'.
Hij begon zijn praktijk in het monumentale pand van mevrouw Anna Jurgens in de toen geheten Laanderstraat, nu Burgemeester v. Erpstraat.

Dokter Thomkins

DE VERDERE GROEI

De belangrijkste taak van het Wit-Gele Kruis in de beginjaren was de bevolking hygiënische kennis en inzichten bij te brengen:
We spreken nu in de taal van de twintiger jaren.
Regelmatig baden, de baby's wassen, lijfgoed en huishoudlinnen regelmatig verschonen en een goede voedselbereiding.
Zo zouden in het dorp ziekten en zuigelingensterfte kunnen worden teruggedrongen. Hun werk werd krachtig ondersteund door de kerkelijke overheid.
Op deze manier kwam er verbetering op het gebied van de gezondheid in de gezinnen.
Er werden door het Wit-Gele Kruis ook verpleegartikelen verstrekt zoals ziekenstoelen, drinkschuitjes, windkussens en verbandartikelen.
Het werk van de wijkzusters van het eerste uur bestond vooral uit het verplegen van zieken thuis, verbedden, wassen, vernieuwen van verband en temperatuur opnemen.
En bovenal... vechten tegen de armoede, die er veelal heerste.
De wijkzusters wonnen het vertrouwen van de mensen en het ledental van het Wit-Gele Kruis groeide gestaag. De vereniging kwam tot bloei.

DE BLOEI

Zo staat er bijvoorbeeld in de notulen van 1940: "De vereniging telde 352 leden. De wijkzuster had 3.882 bezoeken afgelegd waarvan 350 bezoeken aan t.b.c.-patiënten.
Aan zuigelingen werd 853 keer een bezoek gebracht, ziekenbezoek met verpleging 1.935 keer en bezoeken zonder verpleging 744 keer. Ze had 87 kraamvrouwen verzorgd en 21 kinderen ingeschreven voor het consultatiebureau in Oss. Tot slot had ze 1.860 bezoeken ontvangen in het wijkcentrum "het Bondsgebouw". Wel een indrukwekkend verslag.
In het jaarverslag van 1950 staat genoteerd: "van de 83 geboorten is er geen enkel sterfgeval beneden 't jaar." Een succes voor de vereniging.

De basis van de gezondheidszorg in Berghem was gelegd door het Wit-Gele Kruis. Daar kwamen als het ware vanzelfsprekend nieuwe terreinen van zorg uit voort;
Zr. Hermenegilda ging al met vele moeders naar Oss.
Daar was een consultatiebureau. Aan een Oostenrijkse kinderarts dokter Peljak bewaren velen nog een prettige herinnering.
Omdat het Osse bureau slechts één dag per maand toegankelijk was voor de Berghemse moeders, werd er besloten zelf een consultatiebureau op te richten in het Bondsgebouw.

Dit gebeurde 31-07-1947 onder leiding van schoolarts dokter Winternitz.
Zr. Hermenegilda was daar nog twee jaar zijn assistente.

Later, in juni 1987, wordt dit bureau een "verpleegkundig consultatiebureau". De taak van kinderarts en wijkverpleegkundige zijn dan streng omschreven.

Dokter Teunissen had in zijn tijd nog geen last van al die wetten en regels. Hij schreef op een A-viertje wat wel of niet was toegestaan. "de goeie, ouwe tijd".

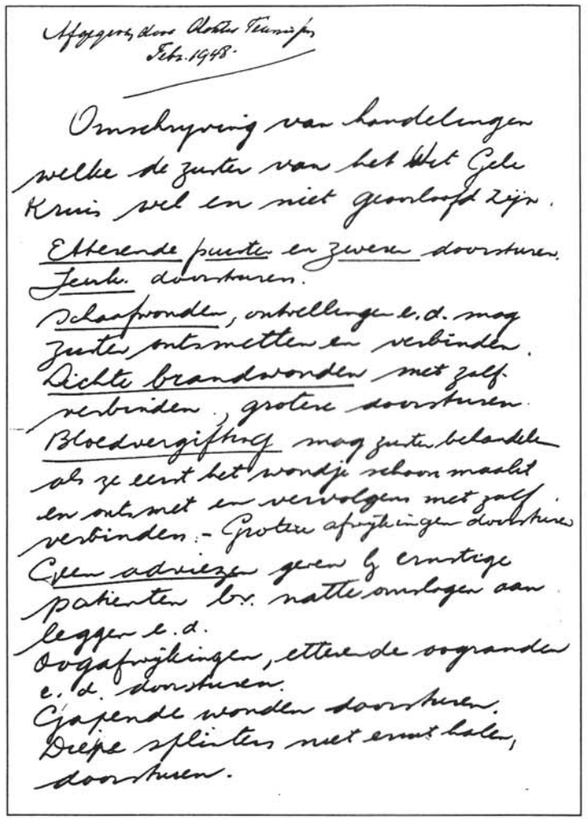
Afgegeven door Dokter Teunissen
Febr. 1948.

Omschrijving van handelingen welke de zuster van het Wit Gele Kruis wel en niet geoorloofd zijn.
Etterende puisten en zweren doorsturen.
Jeuk. doorsturen.
Schaafwonden, ontvellingen e.d. mag zuster ontsmetten en verbinden.
Diepe brandwonden met zelf verbinden, grotere doorsturen.
Bloedvergiftiging mag zuster behandelen als ze eerst het wondje schoon maakt en ook met en vervolgens met zelf verbinden. - Grotere afwijkingen doorsturen.
Geen adviezen geven bij ernstige patiënten b.v. natte omslagen aan legger e.d.
Oogafwijkingen, etterende oogranden e.d. doorsturen.
Gapende wonden doorsturen.
Diepe splinters niet ernst haler, doorsturen.

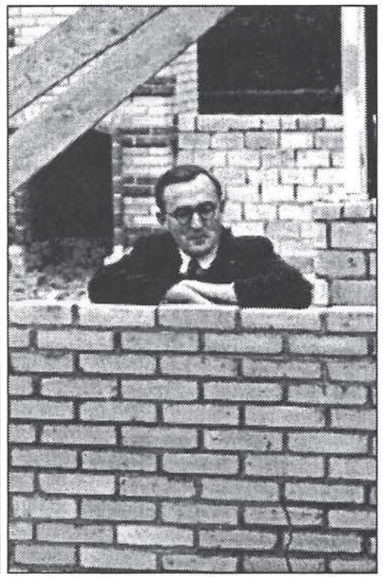

Briefje van Dokter Teunissen *Dokter Teunissen*

Omdat het ledenaantal groeide en het ook financieel haalbaar was, kon er een consultatiebureau voor kleuters worden gestart.
Het kind kreeg ruimschoots aandacht van het Wit-Gele Kruis.
Er werd veel zorg besteed aan regelmatig onderzoek.
Rond 1950 werd er begonnen met vaccinaties bij baby's en peuters.
De bekende D.K.P.-inenting om het kind te beschermen tegen ziekte.

In deze tijd is het D.K.P.T. (difterie, kinkhoest, polio en tetanus) B.M.R. (bof, mazelen en rode hond) en Hib.(bescherming tegen hersenvliesontsteking)

Ook werden kinderen, die dat nodig hadden, uitgezonden naar het Koloniehuis te Eersel.
Na een goede vakantie vol frisse lucht en met gezonde voeding kwamen zij weer aangesterkt naar Berghem terug.
Zo vertrokken 21 Berghemse kinderen op 5 maart, 1947 naar Eersel.
Ook omgekeerd, kwamen er vanuit Rotterdam kinderen naar Berghem om aan te sterken. Vooral in de oorlogsjaren van '40 – '45. Het Wit-Gele Kruis nam die zorg op zich.

In de loop der tijden ontstond er behoefte aan een kindercrèche.
"De Teddybeer" werd op 17 december 1969 opgericht door wijkverpleegkundige Thea de Caluwe, Mevrouw Diesel-Harms en Mevrouw Ezermans-Lelieveld. Ook de dames M. Derks-Jans Rat, I. Boeyen-v.Doest en Annie Broess-Limpens waren daar leidsters.
De crèche was één dag per week open van 9.30 uur tot 11.30 uur voor het bedrag van één gulden.

Het Wit-Gele Kruis organiseerde ook cursussen: Een voorlichtingscursus op het gebied van seksualiteit en voorbehoedsmiddelen werd gegeven door de gynaecoloog Dokter Trimp uit Boxmeer.
Rond 1950 werden er moedercursussen gegeven.
In 1969 werd begonnen met zwangerschapsgym.
Later, vanaf 1991, werden er door de plaatselijke Kruisvereniging regelmatig cursussen gegeven zoals: geheugentraining, ouderencursussen voeding en ziekenverzorging.

In een bestuursvergadering in 1950 vraagt de heer L.Bloem om een E.H.B.O.-groep op te richten. Het ligt geheel in de lijn van een gezondheidsvereniging.
Dokter Teunissen is bereid deze cursus te verzorgen. De kosten van deze cursus bedragen fl. 150, - Per deelnemer werd fl. 1, - gevraagd. In 1951 werd er gestart met een eerste groep van meteen honderd deelnemers.
Nu nog steeds is de E.H.B.O. in Berghem een bloeiende zelfstandige vereniging.

DE DOELSTELLING

Bij de oprichting van het Wit-Gele Kruis zag men als de voornaamste taken:

- moeder- en zuigelingenzorg,
- thuisverpleging en t.b.c.bestrijding.

In latere jaren kwamen er nog verschillende taken bij zoals:

- het consultatiebureau, het kleuterbureau, de vaccinaties, het uitleenmagazijn, ouderenzorg en het verzorgen van cursussen.

In de beginjaren van het Wit-Gele Kruis moesten de levenskansen van de bevolking verbeterd worden.
Niet alleen de materiële omgeving zoals de woning en de woonsituatie moest daartoe worden verbeterd, maar ook de persoonlijke verzorging van de burgers en een hygiënische voedselbereiding.

De wijkzuster was de verbindende schakel naar vooral de vrouwen om deze doelstelling waar te maken. Zij kon gemakkelijk binnenlopen en toegang krijgen tot de intimiteit van huis en huisgezin.
De eerste wijkverpleegsters waren religieuzen.
Katholieke verpleegsters en katholieke huisvrouwen begrepen elkaar al met één woord.
In de jaren zestig was dit niet meer nodig.
Vrouw en katholiek waren niet meer essentieel, de deskundigheid verdrong de oude waarden.

DE WERKERS VAN HET VELD.....

Vele personen hebben zich ingezet voor het Wit-Gele Kruis-werk.
Onder hun leiding en medewerking is de gezondheidszorg op een hoog niveau gekomen.
Zij probeerden de Berghemse bevolking persoonlijk te bereiken.
De arts, wijkverpleegster, kraamverzorgster en bestuursleden, die onder andere zelf aan huis de contributie gingen ophalen en leden werven.
Zo was er een vertrouwensband tussen hen en de bevolking en kwam er in Berghem op het gebied van gezondheid veel tot stand.
Het bestuur zorgde er mede voor, dat financieel, het Wit-Gele Kruis-werk ook bekostigd kon worden.
Mede ook om die reden, werd er vooral in de beginjaren gezocht naar bestuursleden die invloed hadden en in staat waren om een weg te vinden naar rijk en gemeentebestuur om subsidies te verkrijgen voor de vereniging.
Zo werd er een basis gelegd voor vaste inkomsten.

Het eerste bestuur is al vernoemd:

Op 1 april 1917 werd Mevrouw Bijvoet van Glabbeek 'presidente' en de heer J. Smits secretaris. Kapelaan Kitslaar werd geestelijk adviseur.
Volgens de notulen was tot begin 1940 het bestuur als volgt samengesteld:
Mevrouw Jurgens- Kipp presidente.
Mevrouw Baudoin- Schellekens secretaresse (vrouw van burgemeester Baudoin)
Mevrouw Bijvoet- van Glabbeek bestuurslid.
Mevrouw van Erp van de Geer bestuurslid.
Mevrouw Smits- Berndsen bestuurslid (vrouw van de heer J. Smits)
Pastoor Van Welie geestelijk adviseur

1940-1943
Mevrouw Linders- Smals presidente (vrouw van burgemeester Linders)
De heer J. Smits secretaris
Pastoor A. van Weert geestelijk adviseur
De volgende bestuursleden werden er aan toegevoegd:
Mevrouw Nooyen- van Hintum
Mevrouw Rijselberg- Tonies
Mevrouw van Schaijk- Tijssen

Mevrouw Linders maakt kenbaar, dat de taak van presidente te omvangrijk is voor een vrouw. Ze vraagt om een mannelijke opvolger.

1943-1958
De heer H. Bijvoet- voorzitter ('58 vertrek van notariaat uit Berghem na 133 jaar). In 1950 vroeg dhr.J.Smits ontslag als secretaris. Groot was de waardering voor al z'n werk, gedaan voor het Wit-Gele Kruis.
De heer W. Ph. van Grunsven volgde hem op als secretaris en penningmeester. Mevrouw Bijvoet- van Glabbeek nam ontslag als bestuurslid en Mevrouw Bijvoet- Jurgens volgde haar op.
De eerste Berghemse dokter, dr C.Thomkins, werd medisch adviseur.
Pastoor A. van Weert- geestelijk adviseur.

Dhr. Bijvoet bij afscheid notariaat juni 1958

De volgende bestuursleden werden er aan toegevoegd:
Mevrouw Kemkens- Kortenhof, 3 maart 1944; zij is 25 jaar bestuurslid geweest.
Mevrouw van Schaijk- van Keysteren 1946 tot 1974.
Mevrouw A van de Broek 1946; (zij was door de gemeente in 1941 al aangesteld als sociaal werkster).
Mevrouw Voet- van Boxtel 1948 tot 1952.
Mevrouw A. Broers- van de Boogaard. Zij zal 30 jaar lang bestuurslid blijven van 1950 tot 1980.
Mevrouw van de Akker (vrouw van burgemeester J. van de Akker, die zelf ook vaak de bestuursvergaderingen bijwoonde.) 27 maart 1947.
Mevrouw E. van Rodijnen van Maren. 19 februari 1953 (meer dan 25 jaren is zij lid geweest van het bestuur.)
Mevrouw van den Heuvel- van Bakel 19februari1953 tot 1970.
De heer Jac. Gielen (hoofd van de jongensschool St.Aloysius) 5 april 1956.

Mevr. van Rodijnen

Mevr. Broers-van de Boogaard

Dokter C. Thomkins bleef medisch adviseur tot 05-01-1948. Dokter H. Teunissen nam toen zijn taak over tot 1 oktober 1974 waarna dokter W. Brink hem weer opvolgde tot 1989.

1959-1976
De heer W. Boeijen voorzitter. Hij ontving de onderscheiding 'Ridder in de orde van St.Silvester', ook vanwege zijn vele andere functies die hij in Berghem bekleed heeft.

Dhr Wim Boeijen ontvangt de onderscheiding "Ridder in de orde St. Silvester".

In deze periode was de heer J. van Erp Azn. secretaris en penningmeester tot 1973.
Pastoor E. Wolfkamp volgde hem op tot 6 oktober 1973, waarna
Pastoor A. van Weert geestelijk adviseur was tot 1964.
Pastoor A. van Genugten nam deze functie over tot aan de opheffing in 1999.
De heer J. Keyzers was in 1962 bestuurslid en bleef dat tot 1982.

De heer F. Ceelen was bestuurslid en verzorgde accuraat de leden-administratie.
De heer J. Broess werd tweede secretaris, 21 februari 1969 tot augustus 1977.
De heer F. van Swaay werd tweede penningmeester, 21 februari 1969 tot 1979.
Mevrouw C. Verhagen- van den Heuvel bestuurslid (25 jaar in deze functie) 1 januari 1963. Zij was tevens vice-voorzitter.

1976-1978
Dokter J. van der Krogt voorzitter 1 december 1976 tot 12 juni 1978.
De heer W. van Erp secretaris van 13 augustus 1973 tot 1980.
De heer H. Boeijen penningmeester van 1973 tot 1980.

In deze periode werd het algemeen bestuur ingekrompen, omdat voortaan de inningen van de contributies via de bank verliepen.
Het dagelijks bestuur handelde de lopende zaken af, waarbij elk bestuurslid verantwoordelijk was voor een bepaalde taak, zoals gebouwenbeheer, secretariaat, personele zaken, huishoudelijke taken of cursussen.

1978-1979
De heer J. Evers voorzitter 12 juni 1978 tot medio 1979.
De heer W .van Erp secretaris 12 mei 1978 tot einde 1986.
De heer C. van den Heuvel penningmeester 12 juni 1978 tot einde 1986.
Mevrouw M. Derks-Jans Rat 18 januari 1979 tot aan de opheffing in 1999.

1979- 1980
De heer H. Boeijen wordt dan voor een jaar voorzitter van medio 1979 tot 23 januari 1980.
Mevrouw De Man secretaresse van 28 november 1979 tot 15 december 1982.

1980- 1987
De heer G. van Dijk wordt voorzitter en R. Broeksteeg en H. van Vilsteren komen er dan als bestuursleden bij.
Vanaf 15 december 1982 wordt J. Pasnagel, de laatste secretaris en penningmeester van het Wit-Gele Kruis tot aan de opheffing van 1999.

1987- 1999
De heer M. Daanen voorzitter.
Hij zal dan de laatste voorzitter zijn van het Wit-Gele Kruis, vanwege de opheffing van deze Berghemse vereniging die zoveel voor ons dorp heeft betekend.

DE VERPLEEGKUNDIGEN, DE PIJLERS VAN HET WIT-GELE KRUIS

In 'Het Pionierswerk' werden al de eerste verpleegsters vernoemd.
Het waren religieuzen en hun werk werd 'Liefdewerk'genoemd.
Zij woonden in het Berghemse klooster en behoorden bij de Congregatie "Zusters van Liefde" waarvan het moederhuis in Schijndel gevestigd was.
Met deze zusters, die als het ware geen salaris vroegen, kon het Wit-Gele Kruiswerk een goede start maken.
Als in 1943 Zr. Francisca Romana tijdelijk Zr.Hermenegilda vervangt, wordt er bij vermeld in de notulen: "Zij had het diploma ziekenverpleging en t.b.c.-huisbezoekster".
Zo kon het Wit-Gele Kruis van Berghem aanspraak maken op volledige rijkssubsidie. Met de contributie daarbij gevoegd, kon de vereniging haar vleugels wat wijder uitslaan.

Het Wit-.Gele Kruis zocht steeds naar deskundig personeel.
Een wijkzuster bezat altijd haar verpleegstersdiploma.
Daarbij nog een kraamaantekening en een wijkaantekening.
Jaren van studie kostte dat om in de wijk te gaan werken.
En was je eenmaal "wijkzuster"dan had je gekozen voor een mooi, maar verantwoordelijk beroep.

Van 1932 tot 1935 werkte vroedvrouw M. Kraan, de latere Mevrouw M. Gielen-Kraan, in Berghem. Zij was afkomstig uit Grave.
Zij was afgestudeerd op de 'Vroedvrouwenschool' te Heerlen en werd door de gemeente aangesteld. In die hoedanigheid werd zij aangetrokken voor het Wit-Gele Kruis. Toen zij in 1935 trouwde met de in Berghem zo bekende Jac.Gielen, werd zij –zoals de wetten van die tijd golden – ontslagen.
Zij was een geëmancipeerde vrouw en als 'vrijgevestigde vroedvrouw' zette zij haar werk in Berghem voort.
Dat zij in 1980 tot 'Ereburgeres van Berghem' werd benoemd, tekent haar en haar werk ten voeten uit.

Na de hierboven genoemde verpleegsters kwam Zr. De Potter naar Berghem van 1 maart 1948 tot 8 mei 1950. Tijdelijk volgden Zr. Holthuis en Zr. Janssen haar samen op.
Ook Zr. Commandeur heeft rond 1950 in Berghem gewerkt. Zr C.v d. Sijp volgde hen op van 26 februari 1951 tot 10 april 1976.
Zr. C. van de Sijp werkte 54 uur per week van maandag tot en met zaterdag en had bovendien 's zondags nog weekenddienst.

Vijfentwintig jaren heeft zij in Berghem haar beste krachten gegeven voor de zieken. Zr. Maria van Zandvoort heeft samen met Zr. C. van de Sijp in Berghem gewerkt van 1 december 1963 tot 15 oktober 1965.

Vlnr M.v.d. Sijp, C.v.d.Sijp, Ria Derks, Marie Hoeks, Annie Broess, onbekend

In 1965 werd er een verzoek ingediend om een tweede wijkverpleegkundige te mogen aanstellen. Dit ook in verband met de kortere werktijden. De verpleging moest door kunnen gaan.
Tijdelijk kwamen mevrouw Burghouts van der Putten in dienst per 16 mei 1967 en mevrouw van der Pragt per 5 september 1967.
In vaste dienst volgde Thea de Caluwe van 15 februari 1968 tot 1 september 1987. In augustus 1980 werd haar koperen jubileum feestelijk gevierd.
Zr. J. Everdij werkte een korte tijd in Berghem van 1 juni 1976 tot 1 september 1977 en Zr. H. v. Dartel kwam 1 juli 1979 in dienst.

Voor wijk- en kraamzorgverpleegsters was de werkdruk hoog.
Vanaf 1986 werd de 24-uurs-zorg ingesteld. Via de semafoon (nu per g.s.m.) was de dienstdoende wijkverpleegkundige altijd bereikbaar.
Bovendien waren deze verpleegsters vaak een 'vraagbaak' over allerlei gezondheidsproblemen van de Berghemse bevolking. Ook hiervoor waren zij gemakkelijk bereikbaar.
'Rugklachten' kwamen veel voor bij het personeel; het werk was fysiek zwaar vanwege onder andere het vele tillen uit de veel te lage bedden tijdens de verpleging.

Zuster de Caluwe, zuster Derks (Megen) en Ans Verberk.

Zo begon Ans Verberk in 1975 haar Berghemse loopbaan als vervangster tijdens de ziekteperioden van de zusters C. van de Sijp en Thea de Caluwe. Ook als oproepkracht verzorgde zij weekenddiensten. Later werd zij een fulltime kracht.
Vanaf 1 april 1975 tot 1 april 2002 is Ans Verberk in dienst geweest van de Berghemse gezondheidsdienst. Het Wit-Gele Kruis werd tijdens haar diensttijd omgevormd in 'Kruisvereniging Berghem' en daarna 'Stichting Thuiszorg Brabant-Noord'. Haar taak bleef echter al die 27 jaren toch:
"Gezondheidszorg bieden aan de Berghemse gemeenschap." Dat zij daarin is geslaagd, bewijst wel de Carnavalsonderscheiding: 'De Bruisende Bergse van 2003' die nu nog vol trots haar woonkamer siert.

Mevrouw M. Derks-Jans-Rat was ook een vervangster van 1973 tot 1975 en van 1978 tot 1979. Zij verving wijkzusters bij ziekte en vakanties. Daar zij in 1979 lid werd van het bestuur mocht zij dit niet combineren met het beroep van 'zuster in de wijk'. Zij was bestuurslid van 1979 tot 1 juni 1999 op welke datum de opheffing van de vereniging een feit werd.
In Berghem werkte ook Zr. J. Strik- van Kessel, afkomstig uit Ravenstein, als vervangster.
Rond 1980 werd er ook bij het Wit-Gele Kruis de mogelijkheid gegeven om een deeltijdbaan te verkrijgen. Zo deelden de wijkzusters Lydia de Veer en Christien Broeksteeg samen één baan, ieder voor 50 procent.
Zr. Hedwig Lintsen- De Vlet was 10 jaar en 8 maanden werkzaam in Berghem.

DE KRAAMZORGVERPLEGING

Rond 1950 werd er naar meer gespecialiseerde hulp gezocht voor de kraamverpleging. Er werd door het bestuur van het Wit-Gele Kruis hulp aangevraagd bij het bemiddelingsbureau te 's-Hertogenbosch. Met behulp van het bestuurslid Mevrouw Nooyen, die ook naarstig mee zocht naar een goede kracht, kwam, toen nog Mejuffrouw Annie Limpens in beeld vanuit het Kraamcentrum in Oss.

Solliciteren hoefde in die tijd niet. Kraamzorgverpleegsters waren schaars. Toen Annie Limpens examen deed, waren er welgeteld twee kandidaten.

Als wijkkraamverpleegkundige verzorgde zij in Berghem 'moeder en kind' in de periode van 1949 tot 1975.
Begonnen in het oude Bondsgebouw naast de kerk samen met Zr. C. van de Sijp heeft zij een hele ontwikkeling meegemaakt in de Berghemse gezondheidszorg. Zij verzorgde op het consultatiebureau en het kleuterbureau het meet- en weegwerk, samen met vrijwilligsters, zoals Ria Derks, Mientje Strik, Ria Megens en Ria v.Erp.
Bij de oprichting van de kindercrèche was mevrouw Annie Broess een van de leidsters. Haar 25-jarig jubileum werd feestelijk gevierd

In latere tijden werd de kraamzorg geregeld door de 'Thuiszorg' van Oss.

Zeer welkom waren ook de ziekenverzorgsters, die rond 1980 het Wit-Gele Kruis kwamen versterken. Zij verlichtten de zware taak van de wijkverpleegkundigen en hielpen de langdurig zieken en de moeders die nog een lange tijd aan moesten sterken.

Alle, hierboven genoemde personen hebben voor korte, en velen voor langere tijd hun schouders gezet onder de opbouw en verdere groei van het Wit-Gele Kruis; een gezondheidsvereniging, die structureel goed was onderbouwd en mede daardoor zoveel succes oogstte.

DE OORLOGSJAREN 1940 - 1945

Een tijd van overleven!
De Duitse bezetters van ons land hadden het liefst alle soort verenigingen willen stopzetten. Organisaties en daarmee het samenkomen van veel mensen werd voor hen als bedreigend ervaren. Omdat het Wit-Gele Kruis-werk echter ziekenverzorging betrof, was het onmogelijk deze vereniging op te heffen. Als we de verslagen van de bestuursvergaderingen doorlezen, is het opmerkelijk, dat er niets staat vermeld over moeilijkheden in verband met de oorlog. Alles lijkt normaal te zijn verlopen.

Een greep uit de jaren 1940 – 1945:

1940 Er zijn zeven gevallen van t.b.c. in Berghem geconstateerd.
Van de jongens- en meisjesscholen worden alle kinderen op het consultatiebureau in Den Bosch onderzocht. (Voor de kinderen zal dit beslist een uitstapje zijn geweest.)
1941 Van gemeentewege wordt er een sociale werkster aangesteld: Mevrouw Anna .v.d. Broek. Zij wil met de wijkverpleegster de gezinnen gaan bezoeken waar hulp nodig is.
Er is een geldtekort voor haar loon en er zal daarom een kerkcollecte worden gehouden.
1942 Een tiental kinderen uit Rotterdam komt naar Berghem om aan te sterken.
1943 Berghem krijgt haar eerste huisarts: Dokter C.A.L. Thomkins.
1944 Het Wit-Gele Kruis krijgt een hoogtezon. 25 ct. per gebruik. Voor niet-leden 75ct.

Gezinsverzorgsters 1942/1943 vlnr An v.d. Broek (Berghem), Annie Vogels (Berghem), Maria Appelhof (Schayk) en Anneke Wagemakers (Berghem)

Er wordt dus niets geschreven over oorlogshandelingen.
Uit een verslag na de oorlogsjaren van secretaris J. Smits blijkt toch wel hoe moeilijk het was geweest om de vereniging gaande te kunnen houden. In dat verslag proef je de angstige sfeer van bange oorlogsjaren.
Hier volgt deze mooie en zo kostbare toespraak:

"Geachte leden van het Wit-Gele Kruis"

Waar we gedurende den oorlog zulke moeilijke jaren hebben doorgemaakt, ligt het voor de hand, dat we beginnen met eens na te gaan, of, en zoo ja, in hoeverre het Wit-Gele Kruis in de ontreddering, die de oorlog teweegbracht, betrokken is geweest.
De Duitsche bezetter heeft heel ons land door, ontzettend veel stuk geslagen op allerlei gebied. Ook onze katholieke verenigingen op sociaal gebied werden zoo goed als zonder uitzondering weggetrapt – het werken onmogelijk gemaakt, dus weggetrapt.
En nu zult U wellicht denken, het werk van ons Wit-Gele Kruis heeft geregeld voortgang gevonden en dus zal er, wat onze vereniging betreft, wel niets bijzonders aan de hand geweest zijn. Zoo is 't evenwel niet, dat was slechts schijn. Er is zelfs een tijd geweest, of liever, we kunnen zeggen, er zijn jaren geweest, dat we in zeer groot gevaar hebben verkeerd dat het Wit-Gele Kruis zijn werkzaamheden moest staken.
Dit zal duidelijk zijn, als ik U het volgende vertel.

Het Hoofdbestuur riep – 't was in '42 – de afdeelingen op een vergadering en verdeelde daartoe de provincie in verschillende rayons om bijeenkomsten te verkrijgen van hoogstens tien personen, wijl daarvoor geen toestemming van den bezetter hoefde gevraagd te worden.
Wat daar besproken zou worden, wisten we tevoren niet.
Mijn persoon was afgevaardigde voor onze afdeling, en onze plaats van samenkomst was 't Vincentius gebouw te Uden. Ik kom daar aan.... geen sterveling te zien, heel 't gebouw gesloten.
Daar kwam spoedig nog iemand, die scheen beter op de hoogte.
We gaan 'n nauw zijdeurtje binnen en komen aan de achterzijde van 't gebouw.
Daar staan reeds meerdere heeren, in stilte afwachtend de dingen, die komen zouden. 't Doel van onze bijeenkomst scheen niemand echt te weten, maar dat er iets bijzonders op til was, stond wel vast. Daar komt de afgevaardigde – lid van het hoofdbestuur, we treden 't gebouw binnen. 'n Klein onooglijk kamertje, juist 'n vertrekje om heimelijk te vergaderen.

Het hoofdbestuurslid vergewiste zich ervan of alle opgeroepenen present waren, en wellicht ook of er niemand, buiten hen, aanwezig was, opende de vergadering en zette het doel der bijeenkomst uiteen.
"We leven", aldus spreker ongeveer, "we leven in een zeer kritieke tijd, ook wat de gezondheidszorg betreft: er zijn teekenen, die er op wijzen, dat door den bezetter geëischt zal worden, dat heel de Gezondheidszorg, dus daarmede ook Groene Kruis en Wit-Gele Kruis ondergebracht worden in den "Ned. Volksdienst" - zoals U geachte vergadering weet, een Duitsche instelling. In dit geval leggen wij, aldus spreker, doelend op 't hoofdbestuur, er het bijltje bij neer. En wij zeggen niet wat jullie doen moet, maar jullie zullen zelf best weten wat je te doen hebt.
"In voorzorg", zoo ging spreker voort "zouden we U aanraden alvast uw maatregelen te nemen, als 1ste zoo weinig mogelijk geld in kas te houden. 2de te zorgen dat ge uw administratie en ledenlijst in duplo hebt, zodat, wanneer deze zouden opgevorderd worden, ge de voor U onmisbare bescheiden kunt laten onderduiken. En met die wetenschap togen we weer in alle stilte door 't nauwe deurtje huiswaarts.

We hebben toen onmiddellijk onze maatregelen genomen; ledenlijst enzovoorts in duplo. Verplegingsartikelen, die we niet direct nodig hadden, werden opgeborgen. Salaris voor de wijkverpleegster betaalden we 'n jaar vooruit, terwijl we bovendien nog een wachtgeldregeling voor haar troffen.
Dus wanneer eventueel de slag mocht vallen, was de kas leeg en de zieken-verpleging zou in elk geval nog langen tijd voortgang hebben, ook al zou dan het Wit-Gele Kruis in naam opgehouden hebben te bestaan.
Zoo ver is het evenwel, God zij dank, niet gekomen.
Nederland werd door den bezetter in alle opzichten geplunderd en verarmd. Dat was het belang van Duitschland.
Wanneer ons land eenmaal Duitsch gebied zou zijn, zou dat volk waarin Hitler zich zoo vergist had gemakkelijker te knechten zijn, wanneer het arm was en beroofd van alles.
Aan de Gezondheidszorg evenwel in ons land een knak te geven, daarvoor heeft de bezetter blijkbaar teruggeschrikt, want, ging hij daaraan tornen – hij had reeds een voorproefje in het verzet der artsen en ziekenhuizen – dan staakten de organisaties hun werk – en een gezond Hollandsch volk was voor Duitschland toch ook een belang wanneer ons land eenmaal Duitsch zou zijn.
Bovendien – en de Moffen wisten dat – de Gezondheidszorg stond in ons land op hooger peil dan in Duitschland, zij konden van ons leeren – en dat zal ook wel een reden geweest zijn, waarom de bezetter er voor terugdeinsde aan onze organisaties den nekslag te geven.
Ongeschonden alzoo is ook ons W.G.Kruis uit den oorlog gekomen, maar daarmee is niet gezegd dat plagerijen en moeilijkheden ons bespaard zijn gebleven.

Collecten b.v. mochten in die jaren niet gehouden worden, geen Emmabloemcollecte voor bestrijding der tuberculose, geen Paaschei-actie voor kinderuitzending, waaraan onze afdeeling tot nu toe zooveel zorg had besteed. Van de afdelingen in Noord Brabant, die de kinderuitzendingen ter harte namen, stond Berghem almede bovenaan.
De kinderuitzending moest worden stopgezet, ook wijl de koloniehuizen voor militaire doeleinden werden gevorderd.
Dat de ziekenverpleging hier ter plaatse in haar vollen omvang heeft kunnen voortgang vinden, daartoe heeft het bestuur zeer zeker meegewerkt door onder andere toen de oorlog dreigde, er intijds voor te zorgen ons magazijn volop van verplegingsartikelen te voorzien.
Meer hebben ertoe bijgedragen de zusters – wijkverpleegsters die we gedurende den oorlog hadden en die in deze uitgestrekte gemeente in dezen tijd inderdaad bovenmenschelijk werk hebben verricht.
U allen ook hebt in deze moeilijke jaren het Wit-Gele Kruis op loffelijke wijze gesteund. Niet enkel door Uw trouw lidmaatschap.
We willen slechts op twee dingen wijzen. Het aantal leden vermeerderde in de laatste drie jaren met ongeveer 100 en steeg daartoe tot 470.
Die bloei is te danken, we weten 't op de eerste plaats aan onzen medische adviseur Dr. Thomkins, maar ook aan uw aller propaganda.
Dan de ontvangen bijdragen, voornamelijk in natura, waarmede gij het vorig jaar, en ook thans nog, zieken en zwakken hebt bijgestaan, daarmee hebt ge aan vele gezinnen een weldaad bewezen. Dit was een reuze succes.
We hopen geachte vergadering, dat God ons werk ook in de toekomst moge blijven zegenen.
Ik hoorde dezer dagen van een gemeente hier in de omtrek, met een ongeveer gelijk zielental, waar nog slechts vier gezinnen geen lid waren van het Wit-Gele Kruis. Moge ook voor onze afdeling de tijd niet ver meer af zijn dat het onmisbare sociale Wit-Gele Kruiswerk door allen in de gemeente, zonder uitzondering, begrepen wordt en de weinigen, die thans nog afzijdig staan, zich eveneens zullen aansluiten; het Wit-Gele Kruis zal er bij gebaat zijn en desbetreffenden zal het tot welzijn strekken.

w.g. de secretaris J.Smits

DE FUSIE

In de jaren zestig nam de zorg van de overheid voor het algemeen welzijn van de burger toe. Ook de gezondheidszorg profiteerde daarvan. Omdat het Wit-Gele Kruis juist 'gezondheidszorg' als taak had, werd er veel subsidie verleend aan deze Brabantse charitatieve vereniging. Maar subsidie verlenen betekende ook: "controleren op het uitgavenpatroon". De rijksoverheid ging zich dus meer bemoeien met het Wit-Gele Kruis.
De tijd daarvoor was het meer een samenwerking en inzet geweest van de plaatselijke bevolking. In de jaren zestig was geloofsovertuiging niet meer de basis, waarop het Wit-Gele Kruis steunde. Ook onder de leden groeide een andere tijdgeest en zienswijze. Bovendien kwam de medische wetenschap op een hoger peil.

In 1960 waren bijvoorbeeld de besmettelijke ziekten zoals tuberculose en difterie bedwongen en polio kwam bijna niet meer voor.

Het Wit-Gele Kruis ging naast de basistaken ook preventieve taken verzorgen zoals onder andere vaccinatie, cursussen en voorlichting. Het Wit-Gele Kruis en het Groene Kruis kregen heel veel gemeen in de maatschappelijke gezondheidszorg. Zo kwam er een fusie tot stand tussen de beide Kruisverenigingen, waardoor beiden meer konden betekenen voor het welzijn van de bevolking. Wel moesten er nog veel barricades worden overwonnen. De Berghemnaren waren bang, dat de eigenheid van hun vereniging zou gaan verdwijnen, onder andere hun medezeggenschap. Door onderlinge samenwerking was er, via het Wit-Gele Kruis in Berghem veel tot stand gekomen. Het bestuur had zelf altijd de wijkzusters kunnen aanstellen, ze hadden gezorgd voor bijvoorbeeld een tandarts in het dorp en voor een fysiotherapeut. Nu kwam er veel centralisatie. Er was echter toch vertrouwen, dat de gezondheidszorg, ook voor de toekomst, in goede handen zou zijn.
Er werd veel vergaderd, en in 1973 was de fusie voor Berghem een feit: Vanwege de fusie kwam er een naamsverandering: Het Berghemse Wit-Gele Kruis zou 'Kruisvereniging Berghem' gaan heten.

OP NAAR EEN NIEUWE TIJD

Na deze fusie van het Wit-Gele Kruis en Groene Kruis onder de naam Kruisvereniging Berghem, volgden er verdere ontwikkelingen op het gebied van de organisatie van de gezondheidszorg.
De zorgverzekeraars, met andere woorden de ziekenfondsen, hadden bezwaar tegen de wijze van financieren van de vele plaatselijke verenigingen. Dat was te omslachtig. Zij drongen aan op samenvoeging van de plaatselijke verenigingen tot grotere financiële eenheden. Dit had tot gevolg dat in september 1980 de in onze omgeving functionerende verenigingen, Heesch, Schaijk, Herpen, Lith, Ravenstein, Megen en Berghem, werden ondergebracht in de basiseenheid Kruisinstelling Omstreken Oss.

Het financiële beheer en de verantwoording kwamen te liggen bij de basiseenheid. Ook het verplegend personeel ging over in dienst van de basiseenheid. De verenigingen bleven wel zelfstandig handelen betreffende de plaatselijke activiteiten.
De plaatselijke verenigingen hadden een vertegenwoordiging in het bestuur van de basiseenheid.
Uiteindelijk ging het fuseren nog verder: Op 1 januari 1990 werden de basiseenheden opgeheven en ze gingen over naar de regionale kruisvereniging onder de naam: Kruisvereniging Noordoost Brabant.

Tussen Kruiswerk en Gezinszorg begon ook een verwantschap te groeien. Zij hadden elkaar nodig. Zij werkten op eenzelfde soort terrein. Ze vonden elkaar in Stichting Thuiszorg Brabant Noord Oost. Dit was een fusie van Gezinszorg en Kruisverenigingen.

In 1993 splitst Thuiszorg zich in Ouder- en kindzorg en Zieken- en ouderenzorg. De contacten voor Berghem lopen via het afdelingskantoor "Thuiszorg Oss". Meerdere plaatselijke kruisverenigingen gingen door in de vorm van het V.G.O., (gezondheidsvoorlichting en opvoeding). Zij organiseerden cursussen en thema-avonden op medisch- en gezondheidsgebied. Nadat de laatste kasgelden aan deze activiteiten waren besteed, werd de 'Kruisvereniging Berghem' opgeheven …….. met een zekere weemoed……..
We schrijven dan **1 juni 1999**.
Het eindvermogen ging naar vele goede doelen.

De tijden zijn veranderd en er is veel gefuseerd in de Gezondheidszorg.
Het wezenlijke van "Thuiszorg" is echter gebleven:
'De zorg voor het gezin en de thuisverpleging'.
Dit was ook het doel, dat de grondleggers van het Wit-Gele Kruis voor ogen stond. Hun werk gaat door!

HUISVESTING EN BEHEER

In een verslag van een bestuursvergadering van 26 oktober 1988 staat vermeld: "Een wijkgebouw is een ontmoetingsplaats voor lokale gezondheidsinitiatieven".

Toen het Wit-Gele Kruis heel eenvoudig begon in de al genoemde eerste locatie, gelegen achter de 'Bijzondere Meisjesschool' kon men niet vermoeden dat 42 jaar later een prachtig wijkgebouw Berghem zou sieren. In de eerste locatie werd met liefde en enthousiasme de kiem gelegd voor de latere, zo rijk bloeiende Berghemse Wit-Gele Kruis organisatie. Al spoedig werd er uitgekeken naar een ruimere huisvesting. Naast de kerk van Berghem stond het Bondsgebouw, een gebouw ten dienste van de gemeenschap.
Het gebouw had al verschillende verbouwingen ondergaan.
Omstreeks 1550 was er aan de voorkant een schooltje en aan de achterkant een woonhuis. Het schooltje werd later een toneelzaal.
Kapelaan Kitslaar richtte daar een toneelclub op voor de Werkliedenbond.
Het woonhuis werd een grote zaal: de Vincentiuszaal.
Die zaal kreeg een multifunctioneel karakter: Het bestuur van de Vincentiusvereniging vergaderde er. Er werd ook het Wit-Gele Kruis gevestigd en het eerste consultatiebureau. Er was een tandartsenpraktijk en de Boerenleenbank hield er zitting. 'Bovenmeester' J. Smits (secretaris van het Wit-.Gele .Kruis.) startte in die zaal ook nog de 'Vincentius' bibliotheek.
De heer Smits zat achter een tafel met pen en schrift en tekende aan welk geleend boek je meenam. Op 25 september 1969 werd deze bibliotheek ondergebracht in het Wit-Gele Kruis gebouw om omstreeks 1990 zelfstandig te gaan functioneren in de 'Berchplaets'.

Het Wit-Gele Kruis vertrok van het eerste gebouwtje (dat toen 'bewaarschool' werd) naar de achterkant van het Bondsgebouw, naar het vroegere woonhuis, de Vincentiuszaal.
Het was er ruimer en toegankelijk voor de bevolking. Het bestuur bleef vergaderen in het Liefdegesticht. De Eerwaarde Overste bleef die gastvrijheid verlenen aan het Wit-Gele Kruis: gratis gebruik van verwarming en licht.
Eens per jaar werd zij dan door het Wit-Gele Kruis verrast met gebak. Ook werd er vaak vergaderd bij de voorzitter thuis. Het Wit-Gele Kruis groeide.
Ook het verplegingsmateriaal nam toe en het werken in het Bondsgebouw begon moeilijker te worden.
Het deed notaris H. Bijvoet, die in zijn functie als voorzitter daar een bezoek bracht. Op een keer vertwijfeld uitroepen: "Wat 'n rotzooi is het hier! Moeten jullie hier zo werken?"

Het verdere Wit-Gele Kruis gebeuren speelde zich af in de Willibrordusstraat.
Er rezen plannen om een moderner wijkcentrum te gaan bouwen.

Deze bouw werd uitbesteed aan de Berghemse aannemer de heer Frans Boeijen. De bouw werd opgeleverd op 26 augustus 1959. De Stichtingskosten inclusief de grond bedroegen fl. 61.115,18 Dit bedrag kwam grotendeels tot stand middels subsidies en bijdragen van de Provincie en van het Dr. Anton Jurgensfonds. De heer J. Smits had al lange tijd van tevoren een bouwfonds gesticht en collectes bij de Berghemse bevolking hadden ook al de som van fl. 5000,- bij elkaar gebracht.
Er was maar een hypotheek nodig van fl.15000,-. De grond, groot 16 are en 20 ca. was goedkoop van de parochie gekocht voor een bedrag van fl.3.759,-. Het financiële gedeelte was tot stand gekomen dank zij de goede leiding van voorzitter H. Bijvoet en de secretarissen J. Smits en W. van Grunsven.

Toen eindelijk in Berghem dit wijkgebouw tot stand was gekomen, bracht het veel comfort met zich mee, vooral voor de wijk- en kraamzorgverpleegkundigen. 26 augustus 1959 was een dag met een gouden randje! Het nieuwe gebouw werd geopend door Dr. Mol, voorzitter van de Provinciale Bond van het Wit-Gele Kruis, die in zijn openingsspeech sprak van: "Een gezonde financiële basis, waarmee het Berghemse Wit-Gele Kruis begon" en "De vervulling van een lang gekoesterde wens".
's Morgens werd de dag feestelijk begonnen met een Heilige Mis uit dankbaarheid en pastoor A. van Weert zegende daarna het nieuwe gebouw in.
's Middags werd het officieel geopend door bovengenoemde heer Dr. Mol.
Het gebouw was een aanwinst voor Berghem!

Opening van het wijkgebouw 26-08-1959 door dr Mol voorzitter van de Provinciale Bond van het WGK
Bij de voordeur: voorzitter W. Boeijen en echtgenote.
Vooraan in de rij: Pastoor A. van Weert geestelijk adviseur, dokter Teunissen.
Midden in de rij: burg. J.J. v.d. Akker.
Achter in de rij: J. van Erp directeur van het stoomzuivelfabriek te Berghem.

Het aantal leden was echter nog niet voldoende voor Berghem.
In de jaren vijftig was het voor vele leden van het Wit-Gele Kruis vaak bezwaarlijk om de contributie te betalen. Het innen ervan ging moeizaam.
Vele Berghemnaren werkten in die tijd in de fabrieken te Oss.
Zo kwam er door onderhandelingen tussen de toenmalige voorzitter W. Boeijen en de directie van de fabrieken een overeenkomst tot stand, dat de contributies verrekend zouden worden met het loon. Een tegemoetkoming in die contributie werd dan betaald door een Sociaal Fonds van de Hartog-fabriek. Het ledenaantal steeg met 80 procent.

In de jaren zestig werd Nederland welvarender en dus ook ons dorp Berghem.
Op 25 september 1969 besloot men het wijkgebouw uit te gaan breiden met twee flats en een ruimte voor tandarts, fysiotherapie en bibliotheek. Voor deze uitbreiding werd grond gekocht van de gemeente; 6 are en 20 ca. voor fl. 14.975, -. De flats waren voor de wijkverpleegkundigen, die in die tijd verplicht werden dicht bij hun werk te gaan wonen in verband met een goede bereikbaarheid. In 1978 werd daarvoor ontheffing verleend.

Bijna alle Berghemse gezinnen waren in die tijd lid van het Wit-Gele Kruis. Tot 1992 betaalden zij allen een contributie. Daarna werd daarvoor ontheffing verleend.

Zoals al vermeld, ging de Berghemse Kruisvereniging in 1990 over naar de Regionale Kruisvereniging van het Wit-Gele Kruis te Uden. Bij deze overgang vond er ook een overdracht plaats van het Berghemse gebouw met terrein naar Uden voor de som van fl. 48.968,-. Na verrekening van de hypotheekschuld en AWBZ-vermogen bleef er een bedrag over van fl. 22.995, - voor de plaatselijke vereniging. Echter, deze Regionale Kruisvereniging te Uden wilde de zorg en de exploitatie van het Berghemse wijkcentrum liever uit handen geven.
De gemeente Berghem werd gepolst over een mogelijkheid om het gebouw te kopen, maar de belangstelling van de gemeente daarvoor was niet erg groot.
De Berghemnaar Jac. van den Heuvel wilde het wel exploiteren en kocht het gebouw met terrein in 1992 met de verplichting de renovatie door te voeren zoals de Regionale vereniging te Uden het wilde. Een tekening voor de verbouwing van het gebouw was al gereed.
In 1992 startte de tweede verbouwing van het Kruisgebouw. Tijdelijk werd er onderdak gevonden in de 'Wilberthof'. Kruiswerk, Gezinszorg en Maatschappelijk Werk hadden daarna een prachtig, modern ingericht onderkomen met onder andere ook ruimtes voor vroedvrouw, logopedie en fysiotherapie.

Met recht mag Berghem trots zijn op alles, wat er voor en door de gemeenschap tot stand is gekomen.

Bij de verbouwing van het WGK gebouw in 1992 overhandigt de heer M. Daanen de ingelijste oorkonde (de goedkeuring van de statuten van het Berghemse WGK bij koninklijk besluit) aan wijkverpleegkundige Ans Verberk.

Bestuursleden en verpleegkundigen 1992:
v.l.n.r. boven: Marinus Daanen, Ans Verberk, Christien Broeksteeg, Maria Derks, Corrie Verhagen. v.l.n.r. beneden: Sjan v.d. Veerdonk, Lydia de Veer.

Slotwoord

Dit is, in vogelvlucht, de geschiedenis van het Berghemse Wit-Gele Kruiswerk. Vele personen zijn met name genoemd.
We denken echter ook aan degenen die niet vernoemd zijn en die zich toch ook, voor een korte periode hebben ingezet voor het Berghemse Wit-Gele Kruis, zowel in dienstverband of als vrijwilligster of vrijwilliger.
Zij zijn van grote betekenis geweest voor het Wit-Gele Kruis en hebben de gezondheidszorg van Berghem mede op een hoger peil gebracht.
Mensen om trots op te zijn!

Bronnen:

Gesprekken met personen die werkten in dienstverband voor het Wit-Gele Kruis en met bestuursleden of hun nabestaanden.

Verslagen van bestuursvergaderingen en jaarverslagen.

Het boek: "Het Wit-Gele Kruis in Noord-Brabant – 1916 –1974 –
"van M. Th. Wijnen – Sponselee.

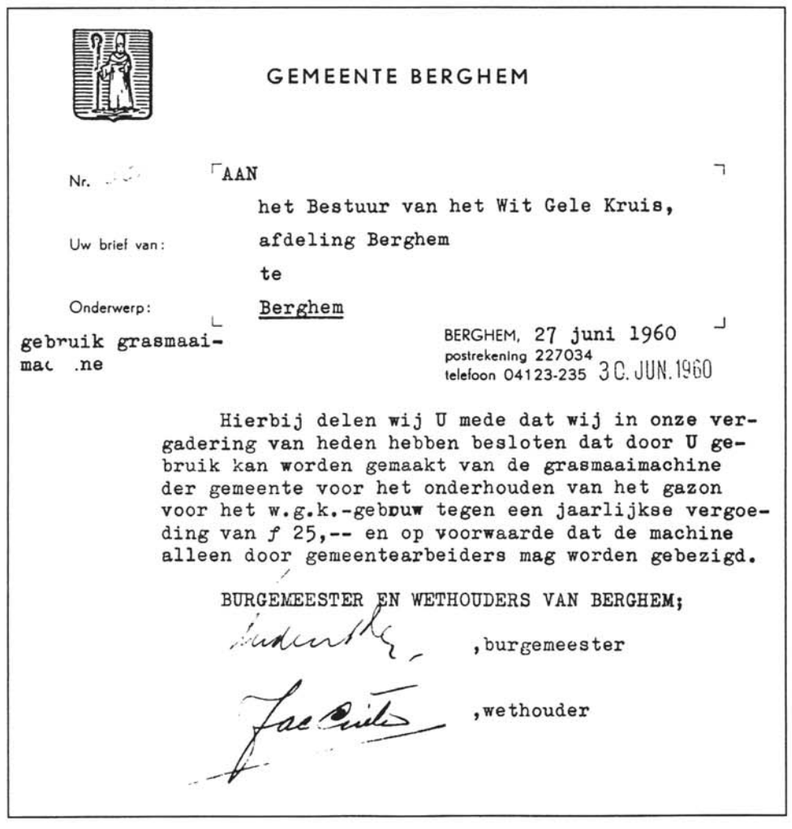

GEMEENTE BERGHEM

Nr.

Uw brief van:

Onderwerp:
gebruik grasmaai-
mac .ne

AAN
het Bestuur van het Wit Gele Kruis,
afdeling Berghem
te
Berghem

BERGHEM, 27 juni 1960
postrekening 227034
telefoon 04123-235 30. JUN. 1960

Hierbij delen wij U mede dat wij in onze vergadering van heden hebben besloten dat door U gebruik kan worden gemaakt van de grasmaaimachine der gemeente voor het onderhouden van het gazon voor het w.g.k.-gebouw tegen een jaarlijkse vergoeding van ƒ 25,-- en op voorwaarde dat de machine alleen door gemeentearbeiders mag worden gebezigd.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN BERGHEM;

, burgemeester

, wethouder